

Előfizetési feltételek:
 Vidékre postán vagy helyben házhöz
 (hordva)
 Egesz évre 16 frt. Fel évre 8 frt.
 Negyed évre 4 frt.
Egyes szám 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
 6-hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 12,
 kétszeriél 10, háromszoriél 8 kr.
 A nyiltilteri petitsor 50 kr.
 Elnyegdíj kétféle 30 kr.
 Hirdetmények elfogadtatnak a ki-
 adóhivatalon kívül egyedül **Hansen-**
stein és Vogler hirdetéstelveteli
 hivatalában Budapesten: Dorottya-utca
 3. sz. I. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz.
 Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:

Belváros, Kálap-t. 15. sz. I. em.
 A lap szellemi részét illető minden köz-
 lemeny a szerkesztőséghez tartozó. —
 Bermentelen levelek csak lement e-
 zektől fogadtatnak el. — Kéziratok nem
 adatnak vissza.

Kiadóhivatal:

Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint **(Kör-
 téz József** könyvnyomdai irodája)
 A lap anyagi részét illető közleme-
 nyek (előzetesek, hirdetmények,
 kiadás körüli panaszok) szerkesztők.

A keleti vasutról.

(Második cikk.)

Elmondtuk tegnap általános szempontból nézeteinket a keleti vasut kérdésének pénzügyi oldala felett; ma, a kiválóbb részletekre is kívánunk egy némely észrevételt tenni.

Ha magát, a képviselőház elébe terjesztett törvényjavaslatot vesszük bonczkés alá, annak két szembeeszkő hiányát tapasztaljuk.

Az első az, hogy a kilátásba vett 10 millió tallérnyi kölcsön felette drága. Ugylátszik, hogy a magyar kormánykár hipotekaris, akár kézi záloggal biztosított kölcsönt vesz föl, nem tud kivergődni a 9—10 procentes kamat fizetésből. Ez finansziális jövőnkre nézve annál sajnosabb jelenség, minthogy még a mostani nehéz időkben is, magán ember hasonl helyzetben, olesőbban képes pénzt szerezni.

A másik, az elsőnél sokkal fontosabb hiány, melynek adott körülmények közt kiszámíthatatlan káros következménye lehet, abban rejlik, hogy a 30 millió névértékű, másod sorozatu elsőbbségi kötvények eladása, egyáltalában biztosítva nincs.

Igazat kell adnunk a középbalnak, mely, ha ezen eladás biztosítva lenne, a törvényjavaslatot elfogadhatónak tartja, s részünkről is hajlandók vagyunk hozzájárulni a fentebbi nézethez, föltéve hogy azt a középbal úgy értelmezi mint mi, t. i. hogy a meghatározott ár melletti eladásnak a biztosítása magában a törvényben nyerjen kifejezést; mert be kell vallanunk, e tekintetben, bármennyire is tiszteljük a miniszterelnök beszéletességét és loyális jellemét, be nem érhetünk még a meghatározottabb szóbeli nyilatkozattal sem. — Pénz dolgában megszűnik a kedélyesség!

Elvben sem vagyunk barátjai az optióknak, melyek nem csak hogy, vagy eredmény nélkül maradnak ha az illető értékek ára eszikken, vagy veszteséget okoznak az ellenkező esetben, de többnyire oda vezetnek, hogy a pénzüzerek mesterséges fogások által előkészítve a pénzpiac hangulatát, a döntő perczben pressiót gyakorolnak az értékek eladójára. — Nem vagyunk barátjai az egyoldalú kötelezettségeknek.

A főforgó esetben pedig különösen félünk az optiótól. Nem bizonyíthatja be senki, miszerint nem lehetséges, de még azt sem miszerint nem valószínű, hogy a 7 hó letelte után a consortium megtagadja prioritásoknak egyáltalában, vagy legalább is a most megszabott árkelet melletti átvételét.

S ha ily eset csakugyan bekövetkeznék, pedig senki sem tagadhatja, hogy bekövetkezhetik, vajjon mit tehetne az állam?
 A prioritásokat másoknak eladni? erre csak gondolni is képtelenség, mert ha azon hatalmas bankár csoportozat, mely az utolsó kölcsön folytán Magyarországot úgy szólván zálogban bírja, s melynek kényétől függ minden állampapírunk árkelete, megtagadná a prioritások átvételét, ugyan ki vállalkoznék azoknak vásárlására? s ha igen, nem esnék le értékük azonnal oly csekély árkeletre, mint a netán jelenleg foganosítandó kényszer eladásnál.

Nem maradna tehát egyéb hátra, mint vagy alávetni magát a consortium föltételeinek s odaadni a kötvényeket az általuk akkor megszabandó árért, s emellett egy kipótthatlan, pozitív, talán tetemes kárt szenvedni; vagy más uton előteremteni, képzeltetni mily áron. 10 millió tallért, a kötvényeket kiváltani, az állampénztárába letenni, és ezáltal növelni a Kerkapoly-féle „gyümölcsöző befektetést.” Szóval 7 hónap mulva beállhatnak mindazon bajok újra, amelyeket ma orvosolni akar a kormány, azon különbséggel, hogy míg jelenleg a keleti vasut a közvetlenül érdekelt fél, akkor az állam lenne az; s hogy míg a keleti vasut esődöt mondhat, az állam ezt nem teheti, tehát minden áron, bármilyen föltételek mellett, a 10 millió tallért kiteremteni kénytelen volna.

Unalmasok és szárazak lehetnek ezen deductiók. Bocsánatot kérünk az olvasótól, nem tehetünk róla, magukon viselik azon helyzet jellegét, melynek kifolyásai, egyszerű hideg számítás foglalnak magukban, a számítás pedig vajmi ritkán mulatságos, még kevésbé mulatságos pedig azon helyzet, mely ma számítani kényszerít.

Caveant consules! — gondolják meg a képviselő urak, mielőtt szavazatukat a latba vetnék, tanácsos-e: az állam erősen megrongált s csak legközelebb nagy ügyvel-bajjal összetapasztott bárkáját, újra kibocsátani a finansziális bonyadalmak tengerére, melynek hullámai azon hajósokat, akik az irányítói mutatóit figyelembe nem veszik, a már egyszer nagy nehezen kikertült szirtekkel mit sem törődnek, a szerzett tapasztalatokon okulni nem tudnak, elébb-utóbb okvetlenül elnyelik.

— **A Csávolszky Lajos és Hammersberg Jenő** urak közt föntförgött beszéletbeli ügy mai napon jelenlétnkben lovagias uton elintéztetett.

Budapesten, január 29. 1874.

K. Kiss Ferencz s. k. Ivánka Imre s. k.
 Ugron Gábor s. k. Huszár Imre s. k.

— **A középpárti-kör** mai értekezletén újra szönyegre kerülve a keleti vasut kérdése, a párt tegnapi határozatához képest megállapodott az országos ülésen követendő eljárás iránt.

— **Orbán Balázs és Bartha Miklós** képviselők a balközéppárti kör tagjai közül kiléptek s kilépésüket a következő levél által jelentették be a kör elnöke Várady Gábornak:

Mélyen tisztelt elnök ur!

Meggyőződésünk szerint hazánkat jelenlegi zilált helyzetéből csakis azon gyökeres átalakulás szabadíthatja meg, mely az ellenzéknek 1867 óta mostanig, az 1867-diki kiegyezés megváltoztatása iránt folytatott alkotmányos küzdelmében nyert kifejezést; mert megvagyunk győződve, hogy azon ország, melynél a teljes örendelkezési jog-feltételek hiányoznak, sem meglevő kalamitásokból kibontakozni, sem a bekövetkezőket idejekorán elhárítani nem képes.

S miután mi úgy e meggyőződésünk, mint azon eszmék nyilvánításánál, melyek hazánk belügyi reformkérdéseit képezik, egyeni elhatározási jogunkat függetlenül főn kívánjuk tartani, teljes tisztelettel kérjük a mélyen tisztelt elnök urat, hogy nevéinket a kör tagjai közül kitorútsni s ezen elhatározásunkat a kör értekezletének tudomására hozni méltóztassék.

Kelt stb.

— Az „**Ungarische Corresp.**“ ismét megemlékszik a legutóbbi „képviseleli vacsoráról.” Ezuttal, mint értesül a keleti vasutügyre lett alaposan megvitatta, a vélemények megoszottak, csak abban egyeztek meg mindnyájan, hogy nem lenne tanácsos a Szlávny kabinetet épen e kérdésnél megbuktatni, vagy a pártban viszályt előidézni. Átalában hangsúlyoztatott, hogy nem a Deák-párt szétrobbantásáról, hanem inkább regenerálásáról lehet csak szó.

Végül arról értesül az idézett könyvomatú lap, hogy ezuttal több új résztvevő is jelent meg, kik az eddigi öszszeszejövételnél nem voltak jelen.

— **Schönberger L.** a „**Presse**“ -ben nyilatkozik a keleti vasut ügyében, amelyben felette éles hangon támadja meg a kormány előterjesztését. Szerinte a miniszterium az országgyűléstől fölhatalmazást kér a 30 milliónyi másod prioritások kiváltására, s ezáltal egyszerűen konfiskálni óhajtja a részvényeseknek megadott kamatgarantiát. Ha ezen javaslat elfogadtatik: a keleti vasut ügye új stádiumba lép, nevezetesen a magyar-állam a kérdés egész odiumát magára vállalja, s saját maga fedezi az igazgató tanácsot.

A budapesti gabna kereskedés hanyatlása.

Budapest, január 29.

Csaknem egy időben azzal, hogy a budapesti kereskedelmi és iparkamara által annak idején nagy éleat-val nyilvánosságra bocsátott petíció a magyar sajtó és közvélemény részéről oly meleg támogatásban részesült, a képviselőházban futólag — mint majd minden fontos közgazdasági elvi kérdéssel történik — szóba került a tarifa ügy is, — és Steiger Gyula képviselő ur meglehetősen éles-séggel konstatálta a cs. kir. szab. osztrák államvasut-tár-

saság mostoha tarifa-politikáját a budapesti gabnakereskedés ellenében.

Azóta, hogy a dolog érdekesebbé váljék, némi szerepváltoztatás fordult elő, a mennyiben a bécsi kereskedők a cs. kir. kereskedelmi miniszteriumban e hó folytán tartott enquete alkalmával ugyanazon kartell-szerződés ellen, melyet a budapesti kereskedelmi és iparkamara, mint Bécsnek tulságosan kedvezőt, elítelt, azon indokból harezoltak, mert az Bécs érdekeivel van élénk ellentétben: mert azon szerződés szerint a hamburg-bécsi, és hamburg-pesti, — továbbá a stettin-bécsi és stettin-pesti szállítási árak közt csupán 1 $\frac{1}{2}$ garas különbség van, s így ezáltal a magyar gabona föl van mentve azon kényszerűség alól, hogy először a bécsi piacon kísérleje meg a szeresését.

Nem szándékozunk ez alkalommal ezen kifogás igaz, vagy kevésbé igaz voltának bírálataiba bocsátkozni; annyit azonban hangsúlyozhatunk, hogy az alsó-ausztriai kereskedelmi és iparkamara megbízottjainak bona fidejére sötét árnyékot vet azon egyszerű tény, miszerint — amint ez alkalommal is épen általok konstatáltott, — a mélyebben érzett differenzia a refakeziák elvesztésében nyilvánult reájok nézve, melyek esetről esetre 30—50 százaléknyi előnyt adtak nekik versenytársaik fölött; s melynek segélyével az általános tarifák egyöntetűségének külső fönttartása mellett is tényleg uralták a budapesti piacot is.

Ezen ténynyel szemben az igaz, hogy a kormány sem tesz semmit, hanem a tarifák fontosságának tudata sem ver közvéleményünkben szilárd talajt, — sőt ami legesodálatosabb, a budapesti kereskedelmi és iparkamara épen a válságos ponton hagyja tulicizáltatni nézetét a bécsi érdekeltek részéről.

A dolgok ily idylli állapotában nagyon természetesen kissé rontja a semmitsentetés édes harmóniáját azon újra és újra fölmerülő hír, mely szerint Budapest gabnakereskedési forgalma rohamos hanyatlásnak indult, s a hír megerősítve a szomorú statisztikai adatok által, az általános ingadozás és fejvesztettség napjaiban nagyon természetesen nem képes annyi érdeket kelteni föl, a mennyit egyáltalában megérdemelne.

Schönberger lapjának adatai szerint a buzakivitel 1865-ben és 66-ban 1 hat tized millió mérő volt; 1867. 3 hat tized; 1868-ban 4 hat tized millió mérőre emelkedett. Attól fogva folytonos a hanyatlás. 1869-ben 1 kilencz tized, 1870-ben 1, 1871-ben nyolcz tized, 1872-ben két tized, 1873-ban már csak egy tized millió mérő volt buza kivitelünk. Hasonló az arány a gabnavitelnél. 1865. 3, — 1866-ban 3 két tized, — 1867-ben 5 három tized, — 1868-ban 8 hét tized, — 1869-ben már csak 4, — 1870-ben csak 2 két tized, — 1871-ben 2, — 1872-ben csak 1 egy tized, s 1873-ban szintén csak 1 egy tized millió mérőre rugott Budapest gabna kivitele.

Ez adatok szerint Budapest gabnakereskedése már annyira súlygy, hogy nemcsak az odeszai, hanem a bécsi és győri piac is tulszárnyalták azt.

Fájdalom, — ezen adatok meglehetősen megerősítetnek a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója által, ki a „Földmívelési érdekeink“ -ben kiemeli, hogy nemcsak e tény áll előttünk, hanem ha azt ellentétbe helyezzük az egész ország gabnakivitelével: azt fogjuk találni, hogy míg az egész ország gabnakivitele hullámszik: a budapesti forgalom állandóan hanyatlk. 1865-ben az egész ország gabnakivitele volt 28.700.000 vámmássa. Budapesté 3.000.000, tehát 9 $\frac{3}{4}$ százaléka. 1866-ban az országé 25 millió, Budapesté 3.200.000, tehát 12 $\frac{3}{4}$ százaléka; 1867-ben az országé 61.400.000. Budapesté 5.800.000, tehát 9 $\frac{1}{4}$ százaléka; 1868-ban az országé 78.000.000, — Budapesté 8.700.000, tehát 10 $\frac{1}{4}$ százaléka. Ettől fogva valóban meglepő a hanyatlás. 1869-ben az ország gabnakivitele 49.600.000. Budapesté 4.000.000, tehát 8 százaléka; 1870-ben az országé 74.000.000. Budapesté 2.200 ezer, tehát csak 3 százaléka; s 1871-ben (az utolsó év, melyről adataink vannak) az országé 71.800.000. Budapesté 2.600.000, tehát 2 $\frac{3}{4}$ százaléka. 1872 és 1873-ra nézve valószínűleg tolytatása következik.

Ezeknek alapján Kőrösi J. ur határozottan következteti: 1. hogy Pest gabnakivitelének gyors súlygyedése nem egyedül a rossz termésnek tulajdonítható; 2. hogy az relative is, azaz arányosítva az egész ország kiviteléhez szintén alább szállt; 3. hogy még azon években is, melyekben Magyarország öszskivitele emelkedett, Pesté következetesen hanyatlott.

E következtetések ellen nincs semmi szavunk, s az okok kutatása okvetlen nagy fontossággal bírva, nem mellőzhetjük a vasuti tarifa-politika kérdését sem, melynek differenzialis tételei határozottan háttérbe szorítják Pestet, de nem Bécs, hanem a termelő vidék rovására, minden differenzial-tarifa egyenes célja lévén a termelőt a fogyasztóval olesó szállítás utján egyenes összekötésbe hozni.

A budapesti gabnakereskedés hanyatlása már magában véve is szomorú tény, — azonban ezen baj szomorú oldala élénk háttérrel azon tényben leli föl, hogy Bécs gabnakereskedése, melynek pedig természetes tarifa-viszonyok közt méginkább kellett volna

Huszár Imre

hanyatlania, emelkedést mutat. A Steiger képviselő ur által érintett azon tény, hogy a bánati buza mázsamérföldszámra olesóbban szállították Bécsbe, mint Postre, szomorú illusztrációt azon további tényben nyerne, ha a differenciál-tarifák képződésének általános törvénye dacára, a bánati buza mázsamérföld számra olesóbban szállították Bécsbe, mint Hamburg vagy Stettinbe.

A differenciál-tarifák-tételek és a kartelek szerződése esetéről-csere vizsgálódók meg vasutaink engedélyokmányai értelmében. Honnan van hát, hogy ily tételek existálhatnak, honnan, hogy épen a fölmerült kartel ellen komoly közbelépést nem látunk, s Budapest gabnakereskedése, melyről pár évvel büszkén hirdettük, hogy a világ legfontosabb gabnapiacainak egyike — szemünk előtt pusztul el.

Kétségtől sok ok játszik e tünényre össze. A vidéki piacok javulása, a liszt-kivétel emelkedése, a termelők közvetlen értékesítése a nagykereskedőkkel, s a civilisatio határainak odábbtolása kelet felé: azonban, tettünk-e sokat, tettünk-e eleget a budapesti természetes emporium főtartására legalább addig, amíg a viszonyok logikája s a közlekedés természetes folyamata megengedi?

Vasutrendszerünknek nincs megtörő pontja Budapesten; a differenciál-tarifákat nem ellenőrizzük; a pesti piac magas költségeit nem szállítottuk le; közraktáraink nincsenek „et caetera graeca.”

Hanem az ilyenekről bizony nagyon unalmas beszélni. —r.

Országgyűlés.

A képviselőház ma rövid esti ülést tartott, melyen elnök bejelentette, hogy Khuen Henrik gróf, horvátországi képviselő, megrongált egészségének helyreállítására szabadságot kért, mely megadatott neki. Azután Doda Traján képviselőnek föltételes igazoltatása jelentett be és Tost Gyula képviselő benyújtotta a jogügyi bizottság jelentését a közjegyző-intézményről szóló törvényjavaslatról. Végre Eötvös Károly lépett a szövekre, ő levén azon nem nagyon háladatos szerepre hivatva, hogy a központi bizottság véleményét képviselje a keleti vasutügy tárgyalásánál, mely a szombati ülésre lett kitéve.

T a n ü g y.

A gymnasiumok új tanterve.

(Három közlemény.)

II.

A tananyag ily fölcsatása tehát a helyes cél elérhetősére biztosítékot nem nyújt, de nem nyújtana még akkor sem, ha a tantervhez utasítás dolgoztatnék ki, mi ha létre jönne, nyíltan bizonyítaná, hogy ezen tanterv is csak kísérlet — experimentatio — miben pedig hála az égnek már elég részünk volt. — A jó tantervnek oly határozottnak és oly világosan okadatultnak kell lenni, hogy az használati utasításra ne szoruljon, oly rendszeresen összeállítottnak, hogy annak gyújtóját ne csak a fűrésze keresse tanfőnök, de a figyelemmel olvasó tanügybarát is megtalálhassa, — ezen föltűnő és könnyen megtalálható csoport a tanterv gerince. Czelja továbbá a tantervnek a tananyagot a tudományos paedagogia követeléseivel összeegyeztetni és azt fokozatos fejlettségi szerint rendezni, — ha már most csak azt tekintjük, hogy a tanuló e tanterv szerint az 1-ső, 2-ik, sőt még a 3-ik osztály egy részében is a görög történelemből csak mythos adatokat tanul, míg ellenkezőleg már az előkészítő osztályban hangtani módosításokról, az indogerman nyelvcsalád sajátosság grammatikai kategóriáiról, az első és másodikban epicus költészetéről, körmondatszerkesztésről és a magyar versidomról tanul, — meglehet e ezen beosztásnál ama kellék, hogy minden következő osztály az előbbinek tényleg magasabb fejlettségifoka legyen? — amellett, hogy az említett történelmi beosztás valóságos időelhasználás, — mely a gymnasiumra alkalmazható paedagogiai elvvel egyeztethető össze az, hogy a tanuló előbb tanuljon „a nap és néhány főbb csillagzatról, mint a szemlétele alá eső föld felületéről“ (l. a természetudományok) hasonló hibája a tantervnek az, hogy classicus olvasmányok fölcsatásánál sem időrendet nem követ, sem a tanuló fejlettségi fokára tekintettel nincs.

Minthogy pedig most épen a részletezésről szövegtam, meg kell említenem a németnyelvi részt. — Erősen meg vagyok győződve arról, hogy hasznos, sőt mondhatnám sajátosság helyzetünk, viszonyainknál fogva talán szükséges is, hogy minden művelt magyar ember a német nyelvet tudja, de a szükségeség mindezen tudata mellett is, mily korszerű magyar tanterv az, mely szerint a német nyelv oly — vagy talán még nagyobb mértékben adatik elő, mint a magyar; az ily mértékben fölvevett német nyelv nem tantárgy, hanem tannyelv és minden szükségeség mellett is helyes elhelyezkedése ezen tárgyhalmazon, ha meggondoljuk, hogy a vegyes ajku felvidéki, vagy alsó bácskai, bánati gymnasiumainknál világos germanizálásra, magyar ajku gymnasiumainknál pedig ellenszenkváltásra vezet? Nem helyes elhelyezkedés, — mivel oda kell törekednünk, hogy vegyesajku középiskoláinknál legfőbb suly a magyarra legyen fektetve, tiszta magyar tanodáinknál ellenben a szükségeség tudatában tegye meg a tanterv azt, mit a magyar nyelv és irodalom kára nélkül megtehet, — de kerülje a tulterhelést, mi ellenszenvet kelt.

Az ily — még az ó-kori történelemmel is látszó — időpazarló beosztás nem csekély hibája a tantervnek, csak egy-kettőt említek: szükséges-e az, hogy a tanuló a körmondatról (periódus) a 2-ik (magy.) 3-ik (ném., lat.) osztályban már tanul, de „teljesen megérteni“ azt csak a 4-ben tartozik; egészen fölösleges, sőt más tantárgy kárára szolgál az is, hogy egy classicus két osztályban is olvassassék: az ily hibából ered az, hogy az óraszám nagy, — úgy látszik, hogy a mi paedagogusaink (!) a testi fejlődésre nem nagy gondot fordítanak!

A tanterv készítői között főszereplő újkori methodikusok és a paedagogiai ismeret kiváltságának andalító

képzeletében elegendő nevezetességek — úgy hiszem nem lesznek meglepve, ha az új tanterv utóbb említett részei alól kiiltásozó lólabrá rámutatva azt kérdem: hát oly nyulszívűeknek képzeli önmagukat a tanügyi idegen nagy reformatorok, hogy azok nemzeti jóllétünk előmozdítására ezen már régi paedagogiai elveket nyilvános középiskoláinknál nem alkalmazták volna, ha eredményre vezetőknél tartják? Vagy az önéket vakbuzgón követőkkel már nemcsak azt akarják elhitetni, hogy a magyar tanárok között egysínes, ki egy korszerű tanterv szerint oktatni képes volna, hanem talán még azt is, hogy ezen elvek tanügyi horderejét fölismerni egész nyugat Europa képtelen volt? Ugy hiszem, hogy a magyar tanárok képtelensége ellen használt vak durrogatásuknak tüze nagyon lelohad, ha lelkiismeretesen meggondolják, hogy ezen elveket nyilvános középiskoláink tantervében ily mértékben nem alkalmazták azok azért, mivel nemzeti jövő fejlődésüket akaró józan megfontolásuknál meggyőződtek arról, hogy az ily ut a gymnasium céljához nem vezet. De gondoljuk meg csak, hogy ezek ami világhírű paedagogusaink napokint hangoztatják, hogy téves volna tanügyi újalakításunkra külföldön keresni mintát s mégis épen ők vesznek át onnan oly elveket, melyek ily mértékben még hazájukba sinesenek a nyilvános középiskolai oktatásnál alkalmazva; ily mértékben — említem már ismételve azért, mivel a porosz tantervben is van ugyan ezen elveknek nyoma, de ami a mi tantervünkben a fölfeleles szakismeret szűlté határozatlan, összefüggés nélküli halmaz, az ott határozott irányu, egysínes egész — azért, mivel ők a tárgyi irányt oly mértékben érvényesítették, melyben az alakival összeegyeztethető volt, s így a tárgyi iránynak nem áldozva föl az alakit, megőrizték a gymnasium jellegét is.

Abból, hogy ezen elvek a Ziller-féle, tulajdonképen sem gymnasium-, sem real-, sem felsőbb népiskolai magán-oktatásnál néhány tanulóval alkalmazhatók, még nem következnek, hogy azok egy nyilvános gymnasiumi oktatásnál is eredményteljeseknek bizonyuljanak be, sőt már a részletes beosztás előlegesen ellenkezőt gyanított.

K ü l f ö l d.

Budapest, január 29.

A dán miniszteriumról azt hinné az ember, hogy Broglie hercegtől tanulta a parlamentarás elvek tiszteletben tartását, ha e tisztelettel nem tándöklött volna már Broglie herceg előtt. A dán kabinet még a múlt évben ismételtlen bizalmatlansági szavazatot kapott a fölkehingtől, de azért nem tartotta kötelességének távozni a kormányról. E kabinet ügylátszik arról van meggyőződve, hogy kivétele más nem lesz képes elkományozni Dania szerény, s viharoktól nem igen hányott hajóját; mert tegnap ismét 57 szóval 31 ellenében bizalmatlansági szavazatot kapott, s a kormányelnök ismét kijelentette, hogy ezen bizalmatlansági szavazatnak nem lesz gyakorlati következménye mi, annyit tesz, hogy a kormány, bár küldik, még sem távozik. A parlamentarás viszonyok ügylátszik nagyon megröghadták Dániában.

Disraeli táviratilag jelzett manifestumában ugyancsak kiönti haragját Gladstone és a szabadelvű párt ellen, s mint praktikus pártvezető egy igen gyakorlati argumentummal tüzel a Gladstone-kormányra.

A konservatívok — ugymond — mindig pártolták a jövedelmi és helyi adó leszállítását; a szabadelvűek azonban következetesen ellenezték ezen rendszáblált. Gladstone nagyobb erélyt fejtett ki a kül- mint a belpolitikában.

A parlament fölcsatását erősen megróva megjegyzi, hogy Disraeli már több hónap óta marad azon helyen, melynek megtartására nincsen jogosítva.

Az ashanthik ellen folytatott báborut is élesen ostromozza. Az ország becsülete — ugymond ide vonatkozólag — most már megköveteli, hogy ezen háboru a szükséges erélyvel viseltesse; de mihielyt ezen becsület meg lesz mentve, a parlament méltán kérdezheti, minő okoknál fogva kezdett a kormány ezen költséges és pusztító vállalat, melyet sem a parlament, sem az ország nem helyeselt. Disraeli válaszához intézett manifestumának végén megjegyzi: „A miniszterelnök hívei közt fájdalom vannak néhányan, kik a monarchiát megtámadják; mások ismét a felsőház függetlensége ellen küzdenek, végre olyanok vannak, kik a parlamentet megakadják fosztani, az egyesült királyságok egy részére való befolyástól.”

A karlistákkal a Serrano-kormány sem tud valahára végezni. Spanyolország ügylátszik arra van kárhoztatva, hogy folyást testén rágódjék a polgárháboru rákfenéje. Portugale erődöt a karlisták vették, s a helyorség kegyelemre megadta magát a karlistáknak. Ezek két ágyut, sok puskát ejtettek hatalmukba s egy zászlóalj gyalogságot, egy osztálytüzérséget stb. fogtak el. Castelonál 15.000 karlista van összpontosítva.

K ü l ö n f é l é k.

Budapest, január 29.

(Hivatalos.) Az igazságügyminiszter Ledniczky István mezővárosi járásbírói irnokot a kun-szent-mártoni kir. járásbíróshoz, helyezte át, a nagy-mihályi kir. járásbíróshoz irnokká Kossuth Elek ottani kir. járásbírói díjnokot, a pécskai kir. járásbíróshoz mellő bírói végrehajtóvá Tenezky Lázár aradi ügyvédet, Schönberger Janos illavai feyintézetű örparancnokot az alsó-kubini kir. ügyész felügyelete alatt álló börtönhöz fogházfelügyelővé, Ju zt Fabian illavai feyintézetű ezimetes örparancnokot pedig ugyanszon feyintézetű ezimetes örparancnokká, a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Szarvas Jozsef pénzügyi szemlést pénzügyi biztos, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter Kassai Albert okleveles állatorvost a m. kir. állatgyógyintézetnél rendszeresített bonczani tansegédi állomásra nevezte ki.

— Királyné ő fölsége ma a déli órákban meglátogatta a magyar gazdasszonyok kiállítását, hol hosszabban időzött s a kiállításra vonatkozólag igen kedvező megjegyzéseket tett. Ő fölsége kíséretében volt br. Nopcsa főudvarmester és egy udvari hölgy. Azon hirre, hogy a királyné a gazdasszonyok kiállításán van, nagy gyülekezést idézett elő a szomszédos rokonszenvet tanúsítja közönsége mindig a legnagyobb rokonszenvet tanúsítja királyné ő fölsége iránt, ki bárhova megy is, mindenüvé a lakosság rokonszenvnyilatkozatai kísérik. Ez alkalommal is, midőn ő fölsége távozott a kiállítási helyiségből, a tiszteletteljes távolban maradt tömegetől élénken megélejeztetett.

— Rendjel és előnév adományozása. A király Jurkovic János, a horvát-szlavon országos kormány belügyi osztálytanácsosának a harmadosztályu vaskorona-rendet díjmentesen adományozta, s Weisz Jakab zágrábi kereskedőnek megengedte, hogy a „polnais“ előnévet használhassa.

— Uj postahivatal. A hivatalos lap szerint pozsony-megyei Réce községben 1874. évi február hó 1-ső napján új postahivatal lépend életbe, mely összeköttetését a Pozsony és Nagyszombat közt közlekedő vágvölgyi vasutvonatok által nyereudi. Ezen postahivatal kézbesítési köréhez tartozik egyedül Réce község.

— Földolvasás. A tudomány- és műgyetemi olvasókörben (zöldfanteza 28 sz.) Deutch Izidor f. hó 31-én esti 6 órakor „Földtani essay“ című fölvasást tart.

— A boldog Erdélyből a jó magyar konyha és a töltött káposzta hazájából ugyancsak füres dolgokat irnak Maros-Vásárhelyről. Ezen hir közvetlenül csak a konyhát és a gyomrokat érdekli ugyan, de azért nem kevésbé fontos és megfontolásra méltó. Maros-Vásárhelyt a tojás, főzelékeműek stb. oly roppant drágák, hogy a Maros-Vásárhelyt állomásozó katonaság parancsnoksága az efféle élelmi cikkekkel Bécsből hozatja, s még ily is olesóbban kaphatók azok, mint Maros-Vásárhelyen. Kerti gazdaság jöjjön el a te országod e boldog két magyar hazába!

— Tátra-Füred felől a „Vad. és Vers.“ igen szomorú híreket hallott. Tátra-Füred eddig Magyarország egyik legelső rangu, s hozzá tulnyomoan magyar jellegű fürdőhelye volt, s a mi fekvését és kirándulási helyeit illeti, bátran kiállja a versenyt bármely sokkal híresebb európai fürdővel. Könyvtára és olvasó termei olyanok voltak, hogy nevezetesebb magyar irodalmi termek és hirlap egy sem hiányzott belőle. S a buzgó, igazi jó magyar igazgató, Blázy még arra is kiterjesztette figyelmét, hogy a férfias időöltést kedvelő vendégek valóságos vadaskertet találjanak a közelben, miért is nagy gondot fordított a vadak őrizetére. Most a Tátra-füredi fürdő a borsod-miskolczi gözmalmi részvénytársaság tulajdonába került s az új tulajdonos hir szerint új rendet szándékozik behozni s nevezetesen az eddigi igazgatót, ki tapudatos eljárásával első rendű hazai fürdővé emelte Tátra-Füredet, valami importált némettel szándékozik fölvaltani, kitől a fürdő jó magyar hírneve aligha várhatja emelkedését. Szóval a germanisatio ide is betenni készül a lábát. Az „új rend“ hatása pedig már most is mutatkozik, mert az eddig feltékenyen őrzött vadakat orv-vadászok kezdik pusztítani. A tulajdonos társulattal jó lenne valakinek megérteni, hogy ha hazafiságból nem is tartja fen, legalább önéreklből emelje a Tátra-füredi fürdő jó hírnevét és magyar jellegét; mert ellenkező esetben Tátra-Füred megszűnik a magyar művelt osztály nyári-mulatáulynéknak lenni, s a mulatni vágyó közönség talán ugyan Tátra-Fürednél kivül egyéb alkalmas helyet is, hol pénzt elköltetheti, de a tátra-füredi fürdőtulajdonos aligha tud vendégeket fogni.

— A nemzeti színház drámai tagjait, mint a „N. P. J.“ írja vendégzereplésre hitták meg julius hónapra a bécsi Karlszínházhoz; az ajánlat állítólag elfogadtatt, s az ügy közel áll a befejezéshez.

— Tűz jelző táviradók fognak létesíttetni gr. Széchenyi Ödön terve szerint. Három táviradi vonal a plébánia-épületből indulna ki. Az első vonalon a következő helyeken állíttatnának állomások: Első m. ált. bizt. társ. épülete, Thonet-udvar, tőzde-épület, akadémia-újépület, német színház, Schlick-féle vasöntőde, osztrák államvasuti pályaudvar, a silotok és a szeszgyárban. A második vonal állomásai: nemzeti színház, vegyteni intézet. Képviseelőház, muzeum, magyar vasuti igazgatóság épülete, vámbáz, molnárók és sütők malma, Concordia malom, vegyiparműgyár, tábori kórház. A harmadik vonal állomásai: mértékhibesítő hivatal, gazometer, magyar államvasuti pályaudvar, magyar gépgyár, waggongyár, feygyvergyár Dreher-féle sörtőzde, részvénytársaság és sertésfalda.

— Gablenz Lajos Károly Vilmos báró, kinek halálát jelenti ma a táviradi, egyike volt a legéremesebb osztrák tábornokoknak. Jenában született, s egy száz altábornok fia volt. Ifjúsága kezdete óta katonai pályára neveltetvén, először a drezdai lovassági akadémiában neveltetett, később átlépett a század haderseregbe és egy lovas ezrednél lett hadnagy. Áttétetvén az osztrák haderseregbe, Radetzky alatt az olasz hadjáratban részt vett 1848-ban és különösen Custozánál tüntette ki magát. A magyar fölkelés ellen a Schlick haderseregben szolgált. Később több kényes politikai és diplomatikus küldetést vállalt el. Magentánál és Solferinónál személyes bátorsága által tünt ki. Ekkor nevezetett ki altábornoknagynak. A schleswig-holsteini hadjáratban is részt vett s bár két alkalommal sikert aratott: egész működése ellensúlyoztatott a poroszok iránylata által. Altonából junius 13-án egy óvást intézett az ellen: 1866-ban Gablenz a tizedik Corps vezetését vette át, s részt vett a szerencsétlen kimeneteli königrázi ütközetben. 1869-ben a magyarországi katonai főparancsnokká nevezetett ki, személyes jó tulajdonai finom izlése és szeretetreméltó egyénisége sokat tett arra, hogy a honvédség és a közös hadersereg közt semmi kellemtelenség ne adja elő magát. 1871-ben nyugalmaztatott, s fölvaltva lakott Bécsben és Grácban. A halált gutatütés okozta Zürichben. Neje, született Eskeles báróné s 3 gyermeke maradt utána. Béke hamvaira!

— Meghívas. A budapesti ügyvédjelöltek és joggyakorokok egylete f. é. február hó 2-án azaz hétfőn d. u. 5 órakor az ügyvédi egylet helyiségeiben (uri-utca 8.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. január 29-én.

Gabona-árak.		Vámmászánkint		Részvények.		Magy. vasuti köles (120 frt ez.)	
Haag.	font	frt	frt	Adva	Tartva	Adva	Tartva
Buza, bányági ó v. uj	83	7.60	7.75	315	Első magy. ált. biztosító-társaság	910.	915.
" " " "	85	7.85	7.95	200	Haza	350.	355.
" " " "	87	7.75	7.85	300	Pannonia	62.	67.
tiszav. " " "	85	7.95	8.10	100	Pesti bizt.	95.	97.
" " " "	87	7.65	7.75	200	Hunnia	183.	185.
pestm. " " "	85	7.90	8.05	300	Unió	357.	358.
" " " "	87	7.85	7.95	200	Pesti közuti vaspálya	115.	125.
fehért. " " "	83	8.05	8.15	200	Budai	50.	60.
" " " "	85	8.05	8.15	200	Budai hegyipálya	29.75	30.
bácskai " " "	87	8.05	8.15	80	Munizipális hitelintézet	36.75	37.
" " " "	85	8.05	8.15	85	Angol-magyar bank	138.50	138.75
" " " "	87	8.05	8.15	185	Magyar általános hitelbank	32.	34.
" " " "	85	8.05	8.15	200	Franco-magyar bank	58.75	59.
" " " "	87	8.05	8.15	100	Magyar általános földhitel-társ.	60.75	61.
" " " "	85	8.05	8.15	50	Takarék- és hitelegylet	37.75	38.
" " " "	87	8.05	8.15	100	Buda-ó-budai népbank	53.	55.
" " " "	85	8.05	8.15	100	Iparbank	200.	202.
" " " "	87	8.05	8.15	200	Budai kereskedelmi és iparbank	788.	790.
" " " "	85	8.05	8.15	500	Pesti kereskedelmi bank	430.	440.
" " " "	87	8.05	8.15	200	Pesti iparbank	69.	70.
" " " "	85	8.05	8.15	100	Budapesti kézművesbank	36.	37.
" " " "	87	8.05	8.15	70	Pesti egyleti bank	48.	49.
" " " "	85	8.05	8.15	50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	72.50	73.75
" " " "	87	8.05	8.15	80	Kisbirtokos hitelintézet	2500.	2525.
" " " "	85	8.05	8.15	100	Országos közp. takarékp. 5%	183.	185.
" " " "	87	8.05	8.15	100	Budapesti fővárosi	46.	50.
" " " "	85	8.05	8.15	100	Kőbányai takarékpénztár	55.	56.
" " " "	87	8.05	8.15	40	Külvárosi takarékpénztár	42.	44.
" " " "	85	8.05	8.15	60	Szentendrei takarékpénztár	34.	36.
" " " "	87	8.05	8.15	500	Ujpesti takarékpénztár	50.	52.
" " " "	85	8.05	8.15	500	Árpád malom	37.	40.
" " " "	87	8.05	8.15	500	Blumféle	295.	205.
" " " "	85	8.05	8.15	200	Concordia	113.	115.
" " " "	87	8.05	8.15	160	Luiza	146.	148.
" " " "	85	8.05	8.15	200	Molnárak és sütők	214.	215.
" " " "	87	8.05	8.15	500	Hengermalom	775.	780.
" " " "	85	8.05	8.15	300	Victoria	109.	110.
" " " "	87	8.05	8.15	100	Első budapesti	625.	630.
" " " "	85	8.05	8.15	100	Budai gyárudvar	20.	21.
" " " "	87	8.05	8.15	1000	Pannonia	410.	415.

H I R D E T É S.

TETTEY NÁNDOR és TÁRSA
könyvkereskedésében

Budapesten: váczi-utca, „a vastuskóhoz“ megjelentek:

- ABONYI LAJOS.** A főnő krónikája. Beszélyek a magyar népeletről. 3 kötet ára 3 frt.
- ARGIS GYULA.** VIII. Henrik hat házassága. Történeti regény. 1 frt.
- ASBÓTH JÁNOS.** A magyar királyi honvédelmi ministerium működése 1867—72 a minister ur megbízásából hivatalos adatok alapján. 3 frt.
- GEORGII BARTAL.** Commentariorum ad historium status jurisque publici Hungariae. 3 köt. 5 frt.
- BARTALUS ISTVÁN.** Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye. A Kisfaludy-társaság megbízásából énekekre és zongorára alkalmazva. I kötet 5 frt. diszkötésben 6 frt.
- BEÓTHY ZSOLT.** Biró Márton. Regény, ára 1 frt.
- DEGRÉ ALAJOS.** Salvator Rosa. Történeti regény, 3 kötetben. (3 frt helyett) 2.20 kr.
- DUMAS SÁNDOR.** Egy szerelmi kaland (1 frt helyett) 75 kr.
- GAÁL KAROLINA.** Egy sarkert ör. Történeti regény Mátyás király korából. 90 kr.
- GABORIAU E.** A 113. számú percesomó. Regény 4 kötet 4 frt.
- GIBBON EDVÁRD.** A római birodalom hanyatlásának és bukásának története. Az angol eredetiből átdolgozta Hegyessy Kálmán. Második jutányos kiadás. 2 kötet. Ára 4 frt.
- GONDRECOURT.** La Gazette báró. Történeti regény, (3 frt helyett) 2 frt.
- GONZALEZ MANÓ.** Az éj hölgye. Regény, fordította Balthazar Győző 2 kötet 2 frt.
- Az egy orosz hercegnő. Regény, fordította Milassin Vilmos. 1 frt 20 kr.
- HANZÉLY FERENCZ.** Kereskedelmi irálytan és levelező, egybekötve kereskedelmi és magániratokkal. Pályamű. 3 frt.
- HAFIZ DALAI.** Persa eredetiből ford. Erdődi Harrach Béla 1.20 kr., diszkötésben 2 frt.
- HUGO VICTOR.** A Notre-Dame egyház Párisban. Regény, fordította Szalkay Gergely. 3 kötet 2.50 kr.
- JAKAB ELEK.** Kolozsvár története. I. kötet, Ós-, ó- és középkor (513 Kr. e. 1540 Kr. u.) oklevéltár és világosító rajzokkal. Ára 10 frt.
- Korrajzok és eszmetörödékek 1850—1867. évszaktól Jankovich Vincze naplója után 1 frt.
- KÖVÁRI LÁSZLÓ.** Erdély története. I. kötet. Az ősidőkről 1310-ig 2 frt. II. kötet Az Anjou ház uralmától II. Lajos királyig 1.80 kr.
- III. Zápolyák kora 2 frt.
- IV. A Báthoriak, Boeckai és Bethlenek kora 2.20 kr.
- V. A Rákóczyak és Apatiak kora 2 frt.
- VI. A Gubernátorok kora. 2 frt.
- KÖVÁRI LÁSZLÓ.** Erdély nevezetesebb családjai. Czimerekkel és leszármazási táblákkal. 30 fametszvény. nyel. Ára 3 frt.
- A magyar családi és közeleti viseltek és szokások a nemzeti fejedelmek korából 2 frt.
- kmánytár az 1848—1849-iki eseményekhez. Ára 2 frt.
- Száz történelmi rege 1 frt.
- Történelmi adomák. 1 kr.
- KLOPSTOCK.** Messiás. ford. Tarkányi Béla. Diszk ötésben (1 frt 50 kr helyett) 1 frt.
- LIPCSEY TAMÁS.** Néhány szó a magyar társadalomról 60 kr.
- IDŐSB MOGYORÓSSY JÁNOS.** A Wenckheim Hund család eredete és ivadécai Magyarországon. 7 kömetszeti arcképpel 1.60 kr.
- ORBÁN BALÁZS.** A székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népművelési szempontból. Számos önálló és szöveggel. I. Udvarhelyszék 4 frt. II. Csíkszék 3 frt. III. Háromszék 4 frt. IV. Maros szék 4 frt. V. Aranyosszék, Radnóth, Maros-Ujvár, Gyéres és Toroczko vidéke 4 frt. VI. A Barcaság 5 frt. Mind a 6 kötet 24 frt.
- POLITIKAI LEVELEK.** Egy külföldön élő honfíhoz. 60 kr.
- B. PONGRÁCZ EMIL.** Gyöngyvirág. Regény 2 kötet. Rózsabimbók. Költeményfüzér 1 frt. diszkötésben 2 frt.
- Estikék. Beszélyfüzér 60 kr.
- Suezig és vissza. Utirajzok. 2 kötet 2 frt.
- PRÉM JÓZSEF.** Külföldi költőkből. Műfordítások 1.20 kr.
- Dr. SCHROTT JÓZSEF.** Az általános állami számvitel tan kézikönyve, fordította Fésüs György 2.50 kr.
- P. SZATHMÁRY KÁROLY.** A beszély elmélete, a Kis faludy-társaság első díjára méltott pályamű. 60 kr.
- A Gyulafehérvár-Nagyenyedi Bethlen-főtanoda története** 2.50 kr.
- Beszélyek az erdélyi honvédlágból. 1 frt. helyett 60 kr.
- Lukanusz. Szomorujáték öt felvonásban. 60 kr.

Nemzeti színház.

Kiadja Toldy István.

- I. Szigligeti Ede. Béli Pál. Eredeti szomorujáték 5 felvonásban.
- II. Sardon Victor A jó barátok. Színmű 4 felvonásban fordította: Szerdahelyi Kálmán.
- III. Szigligeti Ede. Fenn az ernyő ninesen kas Eredeti vigjáték 3 felvonásban.
- IV. Feuillet Octave. A kísértés. Színmű 5 felvonásban. Fordította: Radnótfay S.
- V. Belot Adolf. A rendszeres férjek. Vigjáték 3 felvonásban francziából. Berezik A. és Toldy I.
- VI. Berezik Árpád. Adam és Eva. Vigjáték 1 felvonásban — Chassé croisé. Vigjáték 1 felvonásban. Irák: Fournier és Meyer. Francziából: Toldy István.
- Egy-egy kötet ára 80 kr. helyett 60 kr.**
- TÖRS KÁLMÁN.** A Margitsziget leírása. 1.20 kr.
- VOLNEY A.** Romok. Az igaz vallás, megfajtva az emberiség vallásos fogalmainak keletkezésé- és ezek leszármazásából és a természet törvényei. Magyarosítá és jegyzetekkel ellátta Szalkay Gergely 1.20 kr.
- GRÓF ZICHY család idősb ágának okmánytára.** Közli a magyar történelmi társulat. Szerkesztik: Nagy Imre, Nagy Iván és Véghelyi Dezső. I. kötet 1094—1341 4 frt. II. kötet 1342—1355. 4 frt.

Megjegyzendő, hogy ezeken kívül könyvkereskedésünkben bármily irányu és bárhol megjelent vagy hirdetett munkák készletben tartatnak, vagy minden árfelemelés nélkül a leggyorsabban szerezhetők meg.

Tetty Nándor és társa könyvkereskedése Budapesten.